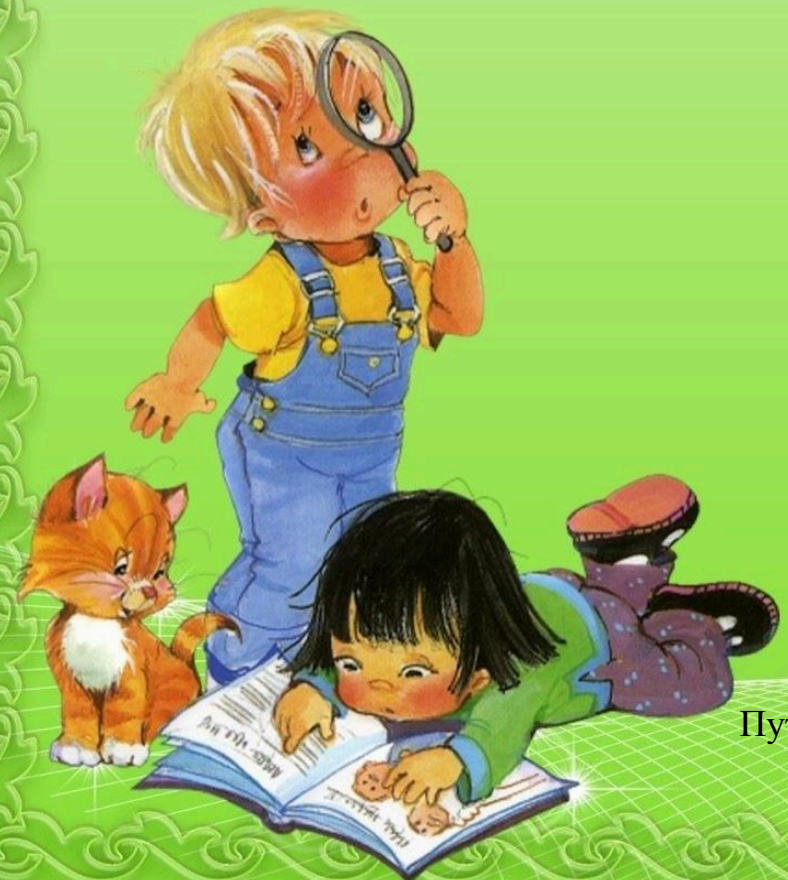
Путивльський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 1
Путивльської міської ради

Матеріали до обласного фестивалю-огляду фахової майстерності педагогів закладів дошкільної освіти «Світ дошкілля» у 2026 році

Номінація: «Універсальний дидактичний посібник дітям дошкільного віку»

Підготувала:
вихователь
Путивльського закладу
дошкільної освіти
(ясла-садок) №1
Суворова Світлана
Анатоліївна

Путивль 2026

ЗМІСТ

Анотація
1. Вступ
2. Опис досвіду, змістовне наповнення та методичні особливості реалізації
3. Висновки

У посібнику представлено досвід розробки та використання універсального дидактичного інструментарію — великої книги-посібника, створеної для всебічного розвитку дітей дошкільного віку (від раннього до старшого віку).

Ключові особливості посібника:

- **Інтерактивність:** завдяки системі кріплень на липучках дитина стає активним учасником створення освітнього простору.
- **Варіативність:** зміст розворотів книги легко трансформується відповідно до пори року, лексичної теми тижня або індивідуальних освітніх потреб дитини.
- **Багатофункціональність:** посібник інтегрує завдання з логіко-математичного, мовленнєвого, природничого та соціально-громадянського розвитку, а також може використовуватися як основа для театралізованої діяльності.

Особливу увагу приділено реалізації принципу **«навчання через гру»**, що дозволяє формувати ключові компетентності дошкільника в природний для нього спосіб. Посібник сприяє розвитку дрібної моторики, критичного мислення, уяви та пізнавальної активності.

Матеріали можуть бути використані педагогами для організації індивідуальної, групової та дистанційної роботи з вихованцями.

Вступ

Сучасна дошкільна освіта орієнтована на створення індивідуальної траєкторії розвитку дитини, що потребує від педагога використання багатофункціонального, мобільного та інтерактивного дидактичного інструментарію. Дидактична книга-посібник «Граючись, навчаємось» розроблений як універсальний комплексний засіб, що базується на пріоритетності ігрової діяльності як провідної в дошкільному віці.

Мета книги-посібника. Створення умов для легкого та результативного засвоєння знань про навколишній світ, розвиток пізнавальних процесів (мислення, пам'яті, уваги), мовлення та дрібної моторики рук у процесі ігрової діяльності.

Назва посібника відображає фундаментальну педагогічну тезу: гра не є підготовкою до навчання, вона і є навчанням у дошкільному віці. Слово «Граючись» у назві стоїть на першому місці, що підкреслює пріоритет емоційного комфорту та природної активності. Для дошкільника гра — це не розвага, а спосіб пізнання світу, випробування соціальних ролей та інструмент самовираження. Слово «навчаємось» вказує на результативність цього процесу: навчання відбувається органічно, без примусу, як природний результат ігрових маніпуляцій. Концепція базується на розумінні того, що дитина відчуває внутрішню потребу в русі та дії. На відміну від статичних плакатів, книга спонукає до активної взаємодії — прикріплюючи чи від'єднуючи елементи, дитина задовольняє свій дослідницький інтерес. Природний стан гри передбачає право на експеримент: механіка липучок дозволяє миттєво виправити помилку, що формує впевненість у собі. Концепція реалізує діяльнісний підхід, де кожна ігрова операція має завуальоване навчальне завдання, дозволяючи уникнути зайвого академізму та забезпечуючи високий рівень внутрішньої мотивації.

Ідея посібника полягає в інтеграції змісту різних освітніх напрямів Базового компонента дошкільної освіти через формат «живої книги». Посібник представлений як великоформатне видання, де кожен розворот є платформою для моделювання освітніх ситуацій.

Використання посібника сприяє трансформації дитини з пасивного споживача інформації на активного суб'єкта власного розвитку. Завдяки варіативності ігрових елементів, дошкільник отримує право на вибір і можливість самостійно моделювати ігровий простір, що є ключовим фактором формування критичного мислення та ініціативності.

В умовах динамічних змін у суспільстві, посібник виступає стабілізуючим елементом освітнього середовища, який дозволяє педагогу гнучко реагувати на

непередбачувані запити дітей (STREAM-підхід, інклюзивні виклики), не обтяжуючи простір групової кімнати зайвим статичним обладнанням.

Особлива увага приділяється забезпеченню психологічного комфорту вихованців. Тактильний контакт із м'якими деталями на липучках, яскраві, але гармонійні візуальні образи та відсутність жорстких рамок у грі допомагають знизити рівень тривожності, створюючи ситуацію успіху для кожної дитини, незалежно від її темпу засвоєння матеріалу

2. Основна частина: змістовне наповнення та методичні особливості реалізації

Реалізація посібника «Граючись, навчаємось» передбачає поетапне ускладнення завдань від раннього до старшого дошкільного віку. Гнучкість конструкції (знімні елементи) дозволяє використовувати одну й ту саму основу для вирішення різних програмових завдань.

Сенсорно-пізнавальний розвиток і математична компетентність

Для дітей молодшого віку посібник пропонує ігри на розрізнення кольорів, форм і розмірів. Наприклад, розворот «Чарівний ліс» дозволяє дитині прикріплювати площинні фігури (листочки, грибочки) за ознакою кольору.

Для середнього та старшого віку наповнення змінюється на цифрові картки, геометричні блоки та множини предметів для лічби. Липучки забезпечують розвиток дрібної моторики, що безпосередньо впливає на розвиток мовленнєвих центрів.

У старшому дошкільному віці посібник трансформується в поле для розв'язання логічних задач, порівняння чисел та ознайомлення зі складом числа, де діти самостійно конструюють математичні вирази.

Дидактичні ігри: «Геометрична мозаїка», «Рахуємо разом», «Більше-менше-порівну».

Завдання: Формування уявлень про число, величину, форму та простір. Використання карток-схем для викладання візерунків.

Театралізація та мовленнєво-комунікативний напрям

Унікальною функцією посібника є можливість використання його сторінок як декорацій для театралізованої діяльності. Окремі розвороти спроєктовані як фон для казок. Завдяки знімним персонажам вихователь або дитина можуть не лише переказувати відомі сюжети, а й створювати власні казки-фантазії (метод «кореляційних змін»). Це сприяє розвитку зв'язного мовлення, збагаченню словника та подоланню психологічних бар'єрів у спілкуванні. Для старших дошкільників додаються елементи для звукового аналізу слів і складання схем речень, які також фіксуються на сторінках книги.

Дидактичні ігри: «Добери слівце», «Хто де живе?», «Звукові ланцюжки».

Завдання: Збагачення словникового запасу, розвиток фонематичного слуху, уміння складати описові розповіді за картинками.

Природничо-екологічний напрям

Посібник реалізує принцип сезонності. Зміна тематичних елементів (сніжинки, квіти, жовте листя) дозволяє наочно демонструвати циклічність природних явищ. Діти залучаються до гри «Що зайве?» або «Коли це буває?», самостійно прибираючи невідповідні порі року елементи. Це формує цілісну картину світу та причиново-наслідкові зв'язки.

Дидактичні ігри: «Пори року», «Професії дорослих», «Корисна та шкідлива їжа».

Завдання: Систематизація знань про природу, соціум та основи безпечної життєдіяльності.

Соціально-громадянська компетентність і безпека життєдіяльності

Використання змінних блоків дозволяє інтегрувати в посібник теми професій, правил дорожнього руху, основ здоров'я та національно-патріотичного виховання. Наприклад, розворот може перетворюватися на подвір'я, де за допомогою липучок діти розставляють овочі або елементи українського побуту, вивчаючи традиції та символіку.

Дидактичні ігри: «Моя країна – Україна», «Дерево емоцій», «Добре чи погано», «Друзі та вороги здоров'я», «Валіза безпеки».

Завдання: Формування в дитини навичок безпечної поведінки, усвідомлення своєї приналежності до родини, громади та народу України.

Диференціація за віковими категоріями забезпечується таким чином: у ранньому віці акцент робиться на маніпулятивній діяльності та розвитку сенсорики з обмеженою кількістю великих елементів; у середньому віці відбувається ускладнення сюжетних ліній і класифікація предметів; у старшому віці посібник слугує тренажером для підготовки до школи, де велика увага приділяється самостійності дитини у виборі ігрових елементів для реалізації власного задуму.

Дидактична гра

«Допоможемо білченятам відшукати жолуді»

Друга молодша група

Мета: продовжувати знайомити дітей з основними геометричними фігурами (круг, квадрат, трикутник, прямокутник); розвивати зорову пам'ять, мислення, увагу, дрібну моторику рук; формувати в дітей уміння співвідносити геометричні фігури з зображеними на картинці; закріпити знання основних кольорів, уміння орієнтуватися на площині; виховувати інтерес до гри, бажання допомагати іншим.

Матеріал: книга «Граючись, навчаємось», сторінка 2, зображення дерева на якому сидять білченята у фартушках із зображеними на них різними за формою та кольором геометричними фігурами, і розташовані в різних місцях дерева жолуді з відповідними фігурами.

Хід гри

У гості до білченят запрошую я вас
Вони сидять на дубі, чекають усі нас.
Фігури на фартушках кольорові мають,
А як зібрати жолуді, білченята ці не знають.
Допоможемо, малята, білченятам жолуді зібрати?

Вихователь звертає увагу на білченят, закріплює поняття «один», «багато», місце їх розташування – «угорі – унизу». Діти розглядають фартушки білченят із зображеними на них фігурами та добирають за кольором і формою відповідні жолуді, прикріплюючи їх на самоклеючі липучки біля білченят.

Підсумок. У гостях ми з вами побували,
Добре всі попрацювали.
Що ж скажу вам – молодці!
Працьовиті дітки всі.

Ускладнення (середня та старша група) Додаються нові геометричні фігури (овал, ромб), кількісна лічба (рахунок білченят і жолудів), порівняння множин, змінюючи жолуді на цифрові, суміжні числа та цифровий ряд у межах десяти.

Дидактична гра
«Допоможемо білочці та їжачку зібрати врожай»
Середня група

Мета: продовжувати формувати математичні здібності дітей, уміння рахувати в межах 5, порівнювати множити; узагальнювати поняття про фрукти, знання про життя диких тварин; розвивати пам’ять, увагу, логічне мислення, кмітливість, мовлення; виховувати інтерес до гри, дружні стосунки, бажання допомагати іншим.

Матеріал: книга «Граючись, навчаємось», сторінка 3-4, зображення дерева груші та яблуні зі з’ємними на липучках фруктами, зайчик із кошиком, їжачок.

Хід гри

Осінь наступила, урожай достиг
Яблучка та груші, радують усіх.
Їжачок в садочок з ранку ще прибіг,
Ну а зайчик друга обігнати встиг.
Хочуть ці звірята урожай зібрати.
Тільки ось біда яка, як фрукти ці зірвати?
Яблучка та груші звірятам не дістати.
А ще зайчик з їжачком не вміють рахувати.
Допоможемо, малята, звірятам урожай зібрати?

Діти разом із вихователем розглядають фрукти, рахують їх, порівнюють множини, допомагають звірятам зібрати врожай.

Підсумок. Вихователь: У саду ми з вами побували, добре всі попрацювали, звірятам усім допомогли, чуйні й дружні бачу всі. Молодці!

Ускладнення для старшої групи: для розв'язування прикладів і задач можна використовувати математичні яблучка з цифрами та прикладами й користуватися «яблучками здоров'я» і «грушами настрою».

Дидактична гра
«Подивись, послухай, уяви, відчуй»
Складання описових розповідей за картиною «Зимові розваги»
Старша група

Мета: розширювати знання дітей про зимові розваги; активізувати словник; розвивати уяву, логічне мислення пам'ять, увагу та зв'язне мовлення через залучення різних аналізаторів; формувати поняття про необхідність правил безпеки під час зимових розваг, уміння працювати та грати в колективі; виховувати доброзичливе ставлення одне до одного, почуття любові до рідної природи.

Матеріал: книга «Граючись, навчаємось» сторінка 5 присвячена зимовим розвагам.

Хід гри

– Прислухатися прошу всіх, що чуєте ви розмову, сміх?

– А може крики десь лунають як діти із гори з'їжджають?

– Прошу прислухатись, малята, щоб нам про все це розказати. (Відповідь дітей)

– Чим пахне взимку у дворі? Хтось відчува? То розкажи. (Відповідь)

– Що дитина відчуває, як рукавички з рук скидає?

– А що відчує кожен з вас, як сніговик не вийде в нас?

– Що відчувають всі малята, коли швидко мчать з гори санчата?

– Про правила безпеки всі знають малюки. Пригадаймо ще разом їх ми.

– Про лід, хто може розказати, що слід малятам усім знати?

– А ще я дуже хочу знати …

– В що взимку любите ви грати? Як розважаєтеся ви? Про себе кожен розкажи. (Відповіді дітей)

Підсумок. Як добре з вами ми пограли.

Чудові відповіді всі давали.

Веселий настрій усі мали.

Разом картину описали.

Молодці.

3. Висновки

Дидактичний посібник «Граючись, навчаємось» є сучасним зразком інноваційного освітнього середовища. Його багатофункціональність дозволяє значно економити місце в груповому приміщенні, замінюючи десятки розрізнених дидактичних ігор одним компактним і систематизованим ресурсом. Методична цінність посібника полягає в його варіативності, що дає можливість миттєвої адаптації під індивідуальні потреби дитини, та інтерактивності, яка забезпечує активне залучення дитини до перетворення освітнього простору. Практичне застосування цієї книги-трансформера гарантує високий рівень мотивації вихованців, сприяє розвитку критичного мислення, уяви та дрібної моторики.

Очікувані результати

Завдяки систематичному використанню посібника в дошкільників спостерігається:

1. Підвищення мотивації до пізнавальної діяльності.
2. Розвиток самостійності під час виконання ігрових завдань.
3. Покращення комунікативних навичок під час колективних ігор.
4. Сформованість базових логічних операцій (аналіз, синтез, порівняння).

Посібник є незамінним помічником для вихователя в організації індивідуального підходу, дозволяючи перетворити складний процес навчання на захопливу подорож у світ знань.

Посібник рекомендований для використання вихователями закладів дошкільної освіти як ефективний інструмент реалізації вимог Базового компонента дошкільної освіти в сучасних умовах.